

ПОШИРЕННЯ РІДКІСНИХ ВИДІВ РОСЛИН У ВОРОНЕНКІВСЬКОМУ ЛІСНИЦТВІ КАРПАТСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ПРИРОДНОГО ПАРКУ

О. К. Кащишин¹, І. Б. Лисюк²

1 - Івано-Франківський обласний краєзнавчий музей,

2 - кафедра біології та екології Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

У статті наведені результати досліджень по вивченню екологічних особливостей поширення та видового складу рідкісних рослин у флорі Вороненківського лісництва Карпатського національного природного парку.

Ключові слова: флора, фітоценози, мляки, луки, пухівко-сфагнові болота, ендеміки.

Kashchyshyn O.K., Lusyuk I.B. The distribution of rare species of plants on the territory of Voronenkivske forestry in Carpathian national nature park. The article shows the investigation results of studying the ecological peculiarities of distribution and specific structure of rare plants in flora of Voronenkivske forestry in Carpathian national nature park.

Key words: flora, phytocoenosis, meadows, endemics, cotton grass and peat moss bogs.

Вступ

Збереження фіторізноманіття в умовах сьогодення особливо тісно пов'язане з удосконаленням структури природно-заповідного фонду та збільшення ступеню заповідності територій конкретних фізико-географічних районів. Із кожним роком багатьом видам рослин все більше загрожує зменшення кількості популяцій, а то і повне зникнення. В зв'язку з цим, надзвичайно важливою проблемою є детальне вивчення рідкісних видів, їх кількісний облік, виявлення нових місцезростань та рекомендація заходів щодо їх охорони.

Метою нашої роботи було дослідження видового складу, чисельності і щільності популяцій рідкісних та зникаючих видів рослин у Вороненківському лісництві Карпатського НПП.

Матеріали та методи

Вороненківське лісництво Карпатського національного природного парку (КНПП) знаходиться в межах Яблуницьких вододільних Гортан.

Дослідження проводились маршрутним методом та методом пробних ділянок за загальноприйнятою методикою. Рослини визначались за «Определителем высших растений Украины» [4] і «Визначником рослин Українських Карпат» [2], для вивчення екологічних особливостей поширення рідкісних видів використовувались роботи К.А. Малиновського [3] та І. М. Григори і В. А. Соломахи [1].

Результати і обговорення

Дослідженнями були охоплені найбільш цікаві у флористичному відношенні фітоценози урочищ Рівня, Бутинець та Лампарівка.

Урочище «Рівня» – це злаково-різнотравна лука, флористичне ядро якої складають: *Festuca drymeja* Mert. et Koch *F.rubra* L., *Briza media* L., *Dactylis glomerata* L., *Centaurea scabiosa* L., *C. jacea* L., *C.nigriceps* Dobroc., *Trifolium pratense* L., *T.hybridum* L., *T.montanum* L., *Leucanthemum raciborskii* M.Pop.et Chrshan, *Succisa pratensis* Moench, *Heracleum sibiricum* L. З рідкісних видів тут зустрічається декілька популяцій східнокарпатського ендеміка *Phyteuma tetramerum* Scug та *Arnica montana* L. Зростають вони невеликими вкрапленнями по 5-6 особин серед злаково-бобового різнотрав'я. З родини Orchidaceae виявлені: *Listera ovata* L., R.Br., *Platanthera bifolia* Rich, *Traunsteinera globosa* Reichenb, *Gymnadenia conopsea* R.Br. Поодинокі тут зустрічається *Valeriana sambucifolia* Mikam.

В понижених рослинних угрупованнях урочища збереглися ділянки пухівко-сфагнових боліт, де переважають: *Eriophorum vaginatum* L., *Carex vulpina* L., *C.limosa* L., *C.cinerea* Poll.

На території урочища «Рівня» є післялісова лука (царинка) з домінуванням *Festuca pratensis* Huds *F.rubra* L., *F.gigantea* Will, *Anthoanthum odoratum* L., *T. pannonicum* Jacq, *T.media* L., *Campanula glomerata* L., *C.abietina* Grised. Schenk, *Leucanthemum raciborski* M.Pop. et Chrshan. Із рідкісних видів тут виявлено: *Arnica montana* L., *Carlina acaulis* L., *Gentiana asclepiadea* L., *G. laciniata* Kit. Ex. Kanitz., *Centaurea kotschyana* Henff.

В межах VI кварталу Вороненківського лісництва є верхове пухівко-осокове болітце з домінуванням *Eriophorum vaginatum* L. І *E. latifolium* Норре, *Carex paniculata* L., *C.vulpina* L., серед яких виявлені орхідеї: *Epipactis palustris* Crantz., *E.nelleborine* (l.) Crantz. та *Cypripedium calceolus* L. (5 куртин, по 6-8 особин).

Урочище «Бутинець» – це лучний фітоценоз, флористичне ядро якого складають: *Ononis arvensis* L., *Centaurea jacea* L., *C. scabiosa* L., *C. carpatica* Porc., *Trifolium rubens* L., *T. pannonicum* Jacq, *Antyllis carpatica* Pant. Тут є великі популяції *Astrantia major* L., *Colchicum autumnale* L., *Trollius europaeus* L., *Aconitum moldavicum* Насц, *Gentiana asclepiadea* L., *G. laciniata* Kit. ex. Kanitz, *Sisyrinchium montanum* Reichenb., *Gymnadenia conopsea* R.Br. З орхідних поодинок зустрічаються: *Dactylorhiza incarnata* (L.) Soo, *D. latifolia* Soo, *D. traunsteineri* (Saut) Soo. В урочищі також збереглися невеличкі «млаки», де виявлені такі рідкісні види як *Epipactis palustris* Crantz і *Carex pauciflora* Zightf.

Урочище «Лампарівка» представлене різнотравно-бобово-злаковими луками і тут збереглися великі популяції *Gladiolus imdricatus* L., *Aconitum variegatum* L., *Trollius europaeus* L., *Isopyrum thalictroides* L., *Caltha laeta* Schott. Nym. et Kotschy, *Arnica montana* L., *Doronicum hungaricum* Reicheb. На схилах південної експозиції зустрічаються популяції *Carlina acaulis* L., *Gymnadenia conopsea* R.Br., *Gentianella lingulata* Pritchard, *Gentiana laciniata* Kit. ex Kanitz. Поодинок зростають *Platanthera bifolia* Rich., *Traunsteinera globosa* Reicheub., *Listera ovata* L., R.Br. Виявлено в цьому урочищі і рідкісний для Карпат вид *Tetragonolobus maritimus* L., Rjth.

Висновки

В фітоценозах урочищ «Бутинець», «Лампарівка» та «Рівня» Вороненківського лісництва зростає більше 30 видів зникаючих та рідкісних ендемічних видів рослин занесених до Червоної книги України, що мають значну природоохоронну та наукову цінність. Це пояснюється насамперед віддаленістю даних рослинних угруповань від великих населених пунктів і рослинність не зазнає значного антропогенного впливу, як і з боку місцевого населення (випасання худоби), так і з боку реакрації.

Література

1. Григора І.М., Соломаха В.А. Основи фітоценології. – К.: Наукова думка, 2000. - 240 с.
2. Прокудин Ю. Н. (ред.) Визначник рослин Українських Карпат. - К.: Наукова думка, 1977. - 434 с.
3. Малиновський К. А., Кричфалуший В. В. Рослинні угруповання високогір'я Український Карпат. – Ужгород, 2002. - 244 с.
4. Доброчаєва Д. Н. и др. Определитель высших растений Украины. – К.: Наукова думка, 1987. - 540 с.
5. Шеляг-Сосонко Ю.Р. (ред.) Червона книга України. Рослинний світ. - К.: Українська енциклопедія, 1996. - 608 с.

Стаття поступила до редакції 30.09.2008; стаття прийнята до друку 06.10.2008.

Кащишин О. К. – зав. відділом природи Івано-Франківського обласного краєзнавчого музею.

Лисюк І. Б. – зав. лабораторією експериментальної біології та заповідної справи кафедри біології та екології.

Рецензент: доктор біологічних наук, професор Парпан В. І. – завідувач кафедрою біології та екології Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.